

Möglichkeiten und Grenzen der Arbeit der Schulbuchkommission Możliwości i ograniczenia w pracy Komisji Podręcznikowej

DE Viele der Kritikpunkte an den Empfehlungen der Schulbuchkommission treffen zu. Dass der Hitler-Stalin-Pakt nicht erwähnt wird, ist aus wissenschaftlicher Sicht inakzeptabel. Dass das Wort „Vertreibung“ fehlt, ist für die Betroffenen unverständlich.

Aber: Diese Auslassungen hatten ihre guten Gründe. Die polnische Delegation war nicht völlig frei in ihrer Arbeit. Sie wurde von der Doktrin der Partei und der Führung in Moskau eingeschränkt.

PL Wiele głosów krytycznych w odniesieniu do zaleceń Komisji Podręcznikowej ma swoje uzasadnienie. Z naukowego punktu widzenia nie do zaakceptowania jest fakt, iż nie ma w nich mowy o pakcie Ribbentrop-Mołotow. Dla osób, które zostały dotknięte wypędzeniem, niezrozumiałym jest brak użycia słowa „wypędzenie”.

Ale pominięcia te miały swoje przyczyny. Delegacja polska nie była całkowicie wolna w swojej pracy. Ograniczona ona była doktryną partyjną i ekipami rządzącymi w Moskwie.

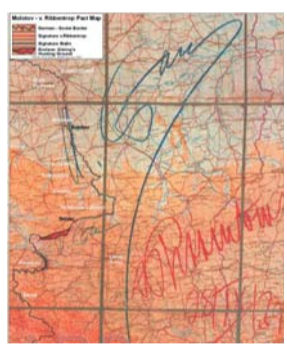
Flüchtlingszug 1945. Beim Thema „Vertreibung“ gab es terminologische Schwierigkeiten. Aufnahme: S. Sode

Deutsch-polnische Schulbuchempfehlungen

Stalin wird nicht erwähnt

In den Leitsätzen zur Geschichte kommt die Wahrheit zu kurz / Von Harald Steff

Brakuje wzmianek o Stalinie

DE Beispiel Hitler-Stalin-Pakt und sein Zusatzabkommen über die Aufteilung Polens: Hätte die Kommission ihn erwähnt, hätte dies das Aus für ihre Arbeit bedeutet. Sie musste sich also entscheiden: Die volle historische Wahrheit benennen und ein Scheitern riskieren oder Lücken in Kauf nehmen und weitermachen. Die Kommission entschied sich für die zweite Variante.

PL Przykład - pakt Ribbentrop-Mołotow i jego umowa uzupełniająca o podziale Polski: wzmianka tego układu oznaczałaby koniec dla prac Komisji Podręcznikowej. Komisja musiała zatem podjąć decyzję: uwzględnić całkowitą prawdę historyczną i zaryzykować niepowodzenie albo zaakceptować braki i móc pracować dalej. Komisja zdecydowała się na wariant drugi.

Beispiel Vertreibung: In den 1970er Jahren waren in Polen die Geschehnisse um die Vertreibung der Deutschen noch nicht thematisiert worden. Politik und Öffentlichkeit waren für eine offene Debatte noch nicht reif. So suchte die Kommission einen weiteren Kompromiss: statt „Vertreibung“ wurden deren Stationen „Evakuierung, Flucht, Ausweisung, Zwangsumsiedlung“ genannt.

Przykład-wypędzenia: w latach 70-tych wydarzenia związane z wypędzeniem ludności niemieckiej nie stanowiły w Polsce przedmiotu dyskusji. Opinia publiczna nie dojrzała jeszcze do otwartej debaty. I tak Komisja poszukiwała dalszego kompromisu: zamiast pojęcia „wypędzenie” używano pojęć na określenie poszczególnych jego etapów „ewakuacja, ucieczka, wydalenie, przymusowe przesiedlenie”.

Beispiel Katyn: Tausende polnischer Offiziere waren hier 1940 vom sowjetischen Geheimdienst getötet worden. Von den Sowjets wurde dieses Massaker bis 1990 den Deutschen angelastet. Die Kommission erwähnte Katyn in den Empfehlungen nicht. Wie die Kommission mit einem so sensiblen Thema umging, zeigt dieses Protokoll:

Przykład-Katyn: w 1940 roku tysiące polskich oficerów zostało zamordowanych w Katyniu przez radzieckie tajne służby. Do 1990 roku władze radzieckie obciążały Niemców winą za tę masakerę. Komisja nie poruszyła tematu Katynia w zaleceniach. W jaki sposób Komisja podeszła do tak wrażliwego tematu ukazuje poniższy protokół:

„Vor Eintritt in die Tagesordnung bat Professor Mertineit um Verständnis für eine Einlassung, um die er seitens des Auswärtigen Amtes gebeten worden sei. Sie betreffe die Inschrift des Warschauer Katyn-Denkmals („Den Opfern des Faschismus“). Sie rufe in der Bundesrepublik Deutschland angesichts der bekannten geschichtlichen Tatsachen großes Befremden hervor. Er bitte daher die polnischen Kollegen, von diesem Befremden Kenntnis zu geben an anderer Stelle. Die Bundesrepublik habe auf eine offizielle Demarche verzichtet. Die polnischen Präsidiumsmitglieder nahmen die Einlassung schweigend zur Kenntnis. Schließlich erklärte Professor Markiewicz, man könne die Inschrift auch dahingehend verstehen, dass sie indirekt zum Ausdruck bringen wolle, dass die nationalsozialistische Aggression verursachend für die Umstände gewesen wäre, die zu Katyn führten. Er könne jedoch verstehen, wenn eine solche Erklärung nicht befriedige.“

„Przed przejściem do dziennego porządku obrad profesor Mertineit poprosił o zrozumienie dla pewnej dygresji, o złożenie której poproszony został przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Dotyczy ona napisu na warszawskim pomniku Ofiar Katynia („Ofiarom faszyzmu“). W obliczu znanych faktów historycznych napis ten wywołuje w Republice Federalnej Niemiec wielkie zdziwienie. Dlatego też profesor Mertineit prosi polskich kolegów o danie wyrazu temu zdziwieniu w odpowiednim miejscu. Republika Federalna Niemiec zrezygnowała z oficjalnego wystąpienia dyplomatycznego. Polscy członkowie prezydium w milczeniu przyjęli dygresję do wiadomości. Profesor Markiewicz wyjaśnił ostatecznie, że napis ten można rozumieć w ten sposób, iż ma on pośrednio dać wyraz temu, że hitlerowska agresja przyczyniła się do sytuacji, której efektem stał się Katyn. Zrozumie on jednak, jeśli takie wyjaśnienie nie będzie zadowalające.“

Handwritten signatures and names at the bottom of the page, including names like J. Antasiewicz, W. Kowalski, and others.